

PM

Översyn av HARO-värdena i den nationella planen för moderna miljövillkor

- det nationella riktvärdet om 1,5 terawattimmar fördelat på huvudavrinningsområden

Innehåll

1	Bakgrund	5
1.1	Regeringsuppdraget om HARO-värden	6
1.2	Disposition	7
2	Vattenkraftens reglerförmåga och elberedskapsförmågor	8
2.1	Vattenkraften och Sveriges elsystem	8
2.2	Reglerförmåga och elberedskap	10
2.2.1	Påverkan på reglerförmågan	11
2.2.2	Påverkan på elberedskapsförmågor	13
3	HARO-värdenas funktion	15
3.1	Vid förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad	16
3.2	Vid beslut om miljö kvalitetsnorm	18
3.3	Uppföljning av planen	20
4	HARO-värdenas framtagande	22
4.1	Fördelningen av värden mellan HARO	22
4.1.1	Förstudie till nationell plan	22
4.1.2	Förslag till nationell plan	22
4.2	Beskrivning av metoden	23
4.2.1	Underlag för beräkningar	24
4.2.2	Beräkning av effekt	24
4.2.3	Beräkning av produktion	25
4.2.4	Beräkning av produktionsförluster	25
4.3	Resultat av översynen	26
5	Bestämmelsen i 24 kap. 10 § miljöbalken	28
5.1	Bakgrund till bestämmelsen	28

5.2	Vad innebär 24 kap. 10 § tredje stycket punkten 1 miljöbalken?	29
5.3	Hur förhåller sig HARO-värdena till domstolarnas bedömning enligt 24 kap. 10 § miljöbalken?	30
6	Dialogen med berörda	32
6.1	Dialog med berörda intressenter	32
6.2	Inkomna synpunkter	32
Bilagor		33
A	- Regeringsuppdraget	33
B	- Synpunkter som inkommit	33

1 Bakgrund

Den nationella planen för moderna miljövillkor (planen), som beslutats av regeringen¹, anger en nationell helhetssyn. Underlaget till regeringens beslut togs fram av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät. Den nationella helhetssynen är vägledande inför omprövningarna av vattenkraften, så att det samlade resultatet av omprövningarna i domstol ska leda till bästa möjliga nytta för vattenmiljön och en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

I fråga om inverkan på effektiv tillgång på vattenkraftsel ska planen främja bland annat största möjliga reglerförmåga, elberedskap och nationell, regional och lokal stabilitet i nätet samt att behov av ökad effekt tillgodoses i befintliga kraftverk.

I den av regeringen beslutade planen finns följande exempel på vad som behöver beaktas för att det samlade resultatet av domstolsprövningarna ska leda till en effektiv tillgång till vattenkraftsel:

- Vattenkraftverkens reglerförmåga. I Energimyndighetens, Svenska kraftnäts och Havs- och vattenmyndighetens rapport Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet (Reglerbidragsrapporten²) görs bland annat bedömningen att en reduktion av reglerförmågan i klass 1 anläggningarna bör undvikas.
- Elberedskapsförmågan i anläggningar som har stor betydelse för Sveriges elberedskap. I planen redovisas de avrinningsområden inom vilka störst hänsyn till elberedskap krävs ur ett nationellt perspektiv.
- Det nationella riktvärdet på 1,5 terawattimmar³. Riktvärdet är även fördelat på huvudavrinningsområdesnivå (så kallade HARO-värden). HARO-värdena utgör en del av

¹ Regeringsbeslut M2019/01769, 2020-06-25

² Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet, Energimyndigheten ER 2016:11

³ Terawattimme (TWh) är en energienhet som används för att ange producerad energimängd, dvs. el och värme. 1 TWh = 1 000 GWh = 1 000 000 MWh = 1 000 000 000 kWh

Havs- och vattenmyndighetens vägledning till vattenmyndigheterna för hur bedömning av påverkan på vattenkraften kan göras, inom ramen för vattenförvaltningen vid förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad och beslut om miljökvalitetsnormer (inklusive undantag i form av mindre stränga krav). Miljökvalitetsnormer anger det krav på vattenkvalitet som ska uppnås i en vattenförekomst.

Regeringen får för vissa geografiska områden eller för hela landet meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer). Regeringen får överlåta till en myndighet att meddela miljökvalitetsnormer som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen⁴. När det gäller EU:s vattendirektiv har regeringen överlåtit rätten att besluta om miljökvalitetsnormer till vattenmyndigheterna.

Det svenska genomförandet av EU:s vattendirektiv kallas vattenförvaltning och regleras genom 5 kap. miljöbalken, tillhörande vattenförvaltningsförordning samt myndighetsföreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten respektive SGU. Ansvaret för genomförandet av vattenförvaltningen ligger på de fem länsstyrelser som är vattenmyndigheter. På övriga länsstyrelser finns beredningssekretariat som stödjer vattenmyndigheternas arbete. Havs- och vattenmyndigheten stödjer vattenmyndigheterna genom vägledning..

1.1 Regeringsuppdraget om HARO-värden

Regeringen gav den 5 november 2020 (M2020/01473, se bilaga A) Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att tillsammans med Statens energimyndighet (Energimyndigheten) och Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) se över de HARO-värden som anges i den nationella planen för moderna miljövillkor.

⁴ 5 kap. 1 § miljöbalken

I uppdraget ingår även att redogöra för hur fördelningen av HARO-värdena mellan huvudavrinningsområden har gjorts och tydliggöra vilken funktion värdena har i arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. I uppdraget anges också att det ska genomföras i dialog med berörda intressenter.

HARO-värde

För att ge vägledning till vattenmyndigheterna har en fördelning av det nationella riktvärdet 1,5 terawattimmar redovisats för de 22 huvudavrinningsområden som är mest betydelsefulla för reglerkraften (HARO-värde).

För övriga huvudavrinningsområden som inte är lika betydelsefulla för reglerkraften anges ett samlat värde, inte ett värde per huvudavrinningsområde.

HARO-värdena utgör en vägledning för vattenmyndigheterna vid förklarande av kraftigt modifierade vatten samt beslut om miljökvalitetsnormer (inkl. undantag).

1.2 Disposition

I kapitel 2 beskrivs vattenkraftens roll i elsystemet, reglerförmågans och elberedskapens vikt samt en översiktlig beskrivning av hur de kan beaktas för att det samlade resultatet av domstolsprövningarna ska leda till en effektiv tillgång till vattenkraftsel. Kapitel 3 beskriver HARO-värdenas funktion och i kapitel 4 beskrivs hur fördelningen av HARO-värden togs fram. I kapitel 5 beskrivs bestämmelsen i 24 kap. 10 § miljöbalken och slutligen beskrivs hur dialogen med berörda intressenter har genomförts i kapitel 6.

2 Vattenkraftens reglerförmåga och elberedskapsförmågor

I fråga om inverkan på effektiv tillgång till vattenkraftsel ska planen främja bland annat största möjliga reglerförmåga, elberedskap och nationell, regional och lokal stabilitet i nätet samt att behov av ökad effekt tillgodoses i befintliga kraftverk⁵. I det här kapitlet beskrivs vattenkraftens roll i Sveriges elsystem samt reglerförmågan och elberedskapens vikt.

2.1 Vattenkraften och Sveriges elsystem

Vattenkraftverkens reglerförmåga och elberedskapsförmågor har varit, är och kommer fortsatt att vara en viktig del av ett driftsäkert elsystem. Som framgår av Reglerbidragsrapporten⁶ kommer reglerbehovet att öka under en lång tid framöver och måste hanteras av nuvarande resurser, vilket framförallt är den svenska och den norska vattenkraften. Detta behövs bland annat för att klara en större andel av förnybar intermittent elproduktion från till exempel sol och vind samt elektrifieringen av transportsektorn och delar av industrin som behövs för att nå Sveriges långsiktiga klimatmål.

För att elsystemet ska fungera måste det hela tiden vara balans mellan produktion och elanvändning. Reglerförmågan är kraftverkets förmåga att ändra sin produktion efter efterfrågan.

Vattenkraften spelar en viktig roll för den svenska elberedskapen genom att den skapar förutsättningar för att, vid exempelvis ett omfattande strömavbrott, kunna återstarta och återuppbygga transmissionsnätet samt kunna skapa lokal eller regional elförsörjning (ö-drift) kring en eller flera källor för elproduktion.⁷

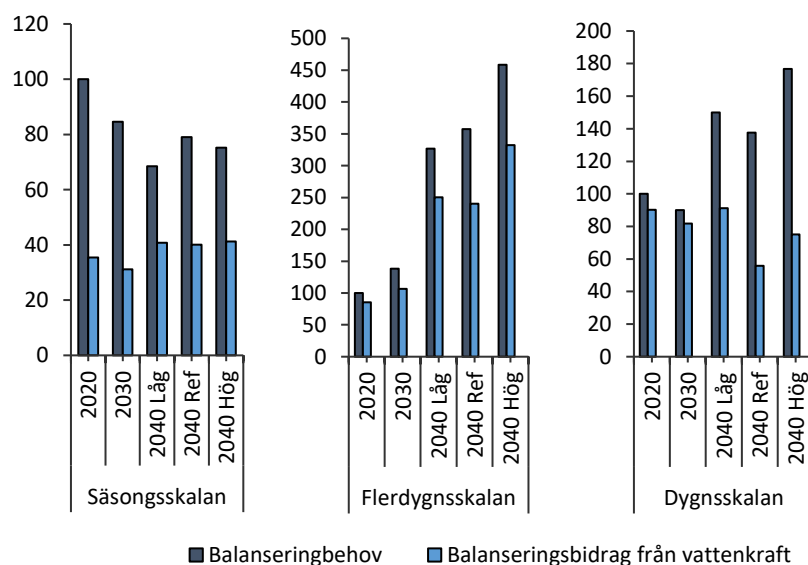
⁵ 27 § förordning (1998:1388) om vattenverksamheter.

⁶ Se sida 10 i Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet, Energimyndigheten ER 2016:11

⁷ Den metod som avgör hur en kraftproducentens förmågor används beskrivs av systemdriftstillstånden, för mer information se <https://www.svk.se/systemdrifttillstand>.

I Figur 1 redovisas det nordiska balanseringsbehovet och vattenkraftens balanseringsbidrag (reglerbidrag) för tre olika tidshorisonter: dygnsskalan, flerdygnsskalan och säsongsskalan. För alla tre tidshorisonter är år 2020 utgångspunkt och därför lika med 100. Observera att i Figur 1 beskrivs hela det nordiska sammankopplade elsystemet (Danmark, Finland, Norge och Sverige). Det innebär att nyttan från den svenska vattenkraften bidrar till balansering av det sammankopplade nordiska elsystemet.

Figur 1: Balanseringsbehov och vattenkraftens balanseringsbidrag för tidshorisonterna: dygnsskalan, flerdygnsskalan och säsongsskalan. För alla tre tidshorisonter är år 2020 normerat och lika med 100 (enhetslöst). Källa: Svenska kraftnät, Bearbetad data från Långsiktig marknadsanalys 2018.

De resultat av balanseringsbidraget som visas i Figur 1 innebär att:

- Säsongs-skalan: Balanseringsbehovet, minskar mellan år 2020 och 2040. Den nordiska vattenkraften motsvarar cirka 50 procent av balanseringsbidraget. Men scenarierna visar att vattenkraften behöver bidra med mer säsongsreglering år 2040 jämfört med i dag.
- Flerdygnsskalan: Balanseringsbehovet ökar kraftigt på flerdygnsskalan. Detta beror framförallt på den kraftiga utbyggnaden av vindkraft i det nordiska elsystemet. Det är framförallt ett ökat bidrag från den nordiska vattenkraften som hjälper till att balansera det ökade behovet.
- Dygnsskalan: Jämfört med år 2020 är balanseringsbehovet ungefär lika för år 2030 och ökande för 2040.

Sammanfattningsvis kommer de antagna förändringarna i elsystemet att innebära ett ökat behov av reglering och en försämring av den samlade förmågan att leverera effekt när den behövs som mest. Vattenkraftens betydelse som reglerresurs i det nordiska systemet är tydlig då den utgör en stor del av balanseringsbidraget på alla tidshorisonter över hela analysperioden. Vattenkraften får särskild betydelse för hantering av variationer på flerdygnsskalan, eftersom det i nuläget inte finns någon annan typ av realistisk reglerresurs som här kan ersätta vattenkraften.

Även preliminära resultat från kommande långsiktiga marknadsanalys⁸ visar att vattenkraftens betydelse som balanseringsresurs i det nordiska systemet är tydlig då den utgör en stor del av balanseringsbidraget, framförallt på flerdygns- och dygnsskalan.

2.2 Reglerförmåga och elberedskap

För att det samlade resultatet av domstolsprövningarna ska resultera i en effektiv tillgång till vattenkraftsel och för att vattenkraften ska bibehålla de egenskaper som behövs för ett driftsäkert kraftsystem behöver vattenmyndigheterna i sitt arbete beakta följande egenskaper för den samhällsnyttiga verksamheten kraftproduktion,

1. reglerförmåga,

⁸ Långsiktig marknadsanalys 2021 kommer att publiceras under våren 2021.

2. elberedskap och
3. produktion.

Vid beaktande av påverkan på kraftproduktionen kommer en bedömning göras om denna påverkan är av sådan karaktär att en vattenförekomst ska förklaras som kraftigt modifierad eller att mindre stränga krav ska beslutas. Det är viktigast att beakta reglerförmåga och elberedskap eftersom dessa egenskaper finns i specifika kraftverk och de är extra viktiga för elsystemet. Därefter kan en bedömning göras om påverkan på HARO-värdena innebär att det finns skäl för förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad eller mindre stränga krav i större utsträckning än vad reglerförmåga och elberedskapsförmågor redan har föranlett. De specifika kraftverken kan påverkas av åtgärder i hela avrinningsområdet, vilket innebär att analysen måste göras per huvudavrinningsområde. Havs- och vattenmyndigheten kommer, tillsammans med Energimyndigheten och Svenska kraftnät, att uppdatera befintliga vägledningar gällande kraftigt modifierade vatten^{9,10} och miljökvalitetsnormer (inklusive undantag) under 2021.

I samband med prövningen i mark- och miljödomstol ska domstolen vid beslut om moderna miljövillkor - och därmed beslut om vilka faktiska miljöåtgärder som krävs vid det enskilda kraftverket - förhålla sig till de av vattenmyndigheten beslutade miljökvalitetsnormer samt annan lagstiftning, exempelvis elberedskapslagen.

2.2.1 Påverkan på reglerförmågan

Reglerförmågan är vattenkraftverkets förmåga att ändra sin produktion efter efterfrågan. Det innefattar både väntade och oväntade variationer på alla tidshorisonter (sekund, minut, timme, dygn, vecka och år/säsong). Förmågan varierar exempelvis med mängd tillgängligt vatten (tillrinning och lagrat vatten), lagringskapacitet (magasinets storlek), regleramplitud och restriktioner i gällande tillstånd.

⁹ Vägledning för 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen om kraftigt modifierade vatten, Havs- och vattenmyndigheten, rapport 2015:9

¹⁰ Vägledning för kraftigt modifierat vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, Havs- och vattenmyndigheten, 2016-06-02.

Restriktioner i tillståndet kan förutom regleramplitud handla om hur mycket vatten som får tappas genom turbin(-er), begränsningar i hur flödet får ändras (mellan timmar och dygn ex.). Även tekniska begränsningar påverkar reglerförmågan (snabbhet när det gäller sekund och minutnivå och maxeffekt och driftområde ex.).

Miljöåtgärder som genomförs vid ett vattenkraftverk och som påverkar den samhällsnyttiga verksamheten kraftproduktion¹¹, kan få en *negativ påverkan* på vattenkraftens reglerförmåga. För vad som ska anses vara *betydande* negativ påverkan på vattenkraftverkens reglerförmåga¹², finns ledning i Reglerbidragsrapporten¹³. Där delas vattenkraftverken in i tre klasser. Klass 1 innefattar ca 250 kraftverk, vilka är de kraftverk med högst relativt reglerbidrag och som därmed har bidragit mest till balanseringen av kraftsystemet på nationell nivå. Eftersom dessa kraftverk står för en så stor del av balanseringen bör reglerförmågan vid dessa kraftverk bibehållas för att inte riskera en betydande negativ påverkan på reglerförmågan.

Även en liten minskning av ett klass 1 kraftverks reglerförmåga skulle, ackumulerat, innebära en betydande negativ påverkan på den nationella möjligheten att upprätthålla balansen i kraftsystemet. Klass 2 kraftverken bidrar i mindre grad med balansering än klass 1 kraftverken. Klass 3 kraftverken har historiskt bidragit med mycket liten eller ingen balansering på nationell nivå. Men med en samlad styrning kan både klass 2 och klass 3 kraftverk tillsammans öka sin reglerförmåga och till exempel delta på marknaden för stödtjänster. Kraftverk kan även genom sina egenskaper bidra till driftsäkerhet på regional eller lokal nivå. Det är de regionala och lokala nätägarnas ansvar att bevaka att hänsyn tas till detta.

¹¹ Den samhällsnyttiga verksamheten kraftproduktion innefattar vattenkraftens bidrag till elsystemet genom både elproduktion, reglerförmåga och elberedskapsförmågor.

¹² Den bedömning som finns i reglerbidragsrapporten, att en reducering av reglerförmågan klass 1 kraftverk bör undvikas för att behålla den samhällsnytta som den innebär kvarstår.

¹³ Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet, Energimyndigheten ER 2016:11

Generellt behöver en bedömning av påverkan på reglerförmågan göras inom ett helt huvudavrinningsområde¹⁴ då förändringar i ett vattenkraftverk kan få konsekvenser för reglerförmågan hos andra vattenkraftverk i avrinningsområdet.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med en uppdatering av vägledning kring förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad^{15,16}.

2.2.2 Påverkan på elberedskapsförmågor

Elberedskap innebär att den svenska elförsörjningen ska ha beredskap vid kriser och vid höjd beredskap (exempelvis vid naturkatastrofer eller terrorhandlingar när elsystemet befinner sig utanför normaldrift) och det finns särskilda bestämmelser om elberedskap i elberedskapslagen¹⁷ med tillhörande förordning¹⁸.

Elberedskapsförmågor kan exempelvis vara:

- frekvensreglering,
- återstart och återuppbyggnad av transmissionsstamnätet (dödnätsstart),
- skapa lokal eller regional eöförsörjning kring en eller flera källor för elproduktion (ö-drift).

Beroende på storlek och var i elsystemet som ett vattenkraftverk är anslutet bidrar de i olika omfattning till elsystemets driftsäkerhet i alla systemdrifttillstånd (normaldrift, skärpt drift, nöddrift,

¹⁴ Sveriges vattendrag är indelade i ett antal huvudavrinningsområden. Det är de vattendrag vars avrinningsområde vid mynningen i havet är minst 200 km², SMHI.

¹⁵ Vägledning för 4 kap. 3 § vattenförvaltnings-förordningen om kraftigt modifierade vatten, Havs- och vattenmyndigheten, rapport 2015:9

¹⁶ Vägledning för kraftigt modifierat vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, Havs- och vattenmyndigheten, 2016-06-02.

¹⁷ Elberedskapslag (1997:288)

¹⁸ Förordning (1997:294) om elberedskap

nätsammanbrott och återuppbyggnad).¹⁹ Vad som ska anses vara betydande negativ påverkan på elberedskapsförmågorna måste avgöras i varje enskilt fall. Bedömningen kompliceras av att information om elberedskapsförmågor i regel omfattas av sekretess och är säkerhetskyddsklassad.

Som elberedskapsmyndighet har Svenska kraftnät betydelseklassat olika vattenkraftverk och generellt bör stor hänsyn tas till ett vattenkraftverks elberedskapsförmågor när dess betydelseklassning är hög (B3 eller B4). Att en anläggnings betydelseklassning är hög innebär dock inte per automatik att hydromorfologiska förändringar eller miljöåtgärder får påverkan på elberedskapsförmågorna. Påverkan på elberedskapsförmågorna är beroende av vilka förändringar eller åtgärder som genomförs.

I de vattendrag som pekas ut i bilaga 2 till planen finns vattenkraftverk med stor betydelse för den nationella elberedskapen. Hydromorfologiska förändringar eller miljöåtgärder som påverkar dessa vattendrag kan innebära en påverkan på elberedskapsförmågorna.

Det kan även finnas vattenkraftverk med låg betydelseklassning (B1 och B2) och som inte heller ligger i något av de utpekade vattendragen som på sikt kan vara viktiga för svensk elberedskap och där miljöåtgärder kan ha en påverkan på elberedskapsförmågorna.

Vid bedömning av påverkan behöver beroenden mellan anläggningar inom huvudavrinningsområdet beaktas, då till exempel förändrade magasinerings- och tappningsbestämmelser vid en anläggning kan medföra förändrade förutsättningar även vid andra anläggningar.

Enligt 19 § elberedskapslag får mål enligt 11 kap. miljöbalken om tillstånd till anläggning som omfattas av bestämmelserna i elberedskapslagen eller till väsentlig ombyggnad, ändring eller utvidgning av en sådan anläggning inte avgöras av mark- och miljödomstolen innan prövning har skett enligt elberedskapslagen. Vid meddelande av tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken ska de beslut om vattenanläggningars utförande som meddelats med stöd av elberedskapslagen beaktas.

¹⁹ Den metod som avgör hur en kraftproducents förmågor används beskrivs av systemdriftstillstånden, för mer information se <https://www.svk.se/systemdrifttillstand>.

3 HARO-värdenas funktion

Det finns ett flertal kriterier som måste vara uppfyllda för att vattenmyndigheten ska kunna förklara en ytvattenförekomst som kraftigt modifierad²⁰ respektive besluta om undantag vid normsättning²¹.

HARO-värdena är en vägledning till några av dessa kriterier. Det finns alltså fler kriterier som måste beaktas av vattenmyndigheterna.

HARO-värdenas funktion är att vara vägledning till vattenmyndigheterna:

1. dels för när det kan finnas skäl att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad med anledning av påverkan på kraftproduktion,
2. dels vid bedömningen av om det föreligger skäl för undantag i form av mindre stränga krav, i samband med beslut om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsterna i ett huvudavrinningsområde.

HARO-värdena fyller en funktion för vattenmyndigheterna att, i arbetet med att genomföra planen, vidta de åtgärder som behövs för att största möjliga hänsyn tas till det nationella riktvärdet om 1,5 terawattimmar.

Av planen framgår att myndigheterna, enligt den ansvarsfördelning som anges i förordningen om vattenverksamheter²², ska bevaka och vidta de åtgärder som behövs för att provningarnas sammantagna negativa inverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska hållas till ett minimum och att största möjliga hänsyn tas till riktvärdet om 1,5 terawattimmar²³. HARO-värdena fyller en funktion för att myndigheterna, ska kunna bedöma hur största möjliga hänsyn tas till det nationella riktvärdet om 1,5 terawattimmar.

²⁰ 4 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen

²¹ 4 kap 10 § vattenförvaltningsförordningen

²² 24-31 §§ förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter

²³ Regeringsbeslut M2019/01769, 2020-06-25

I samband med prövningen i mark- och miljödomstol ska domstolen vid beslut om moderna miljövillkor - och därmed beslut om vilka faktiska miljöåtgärder som krävs vid det enskilda kraftverket - förhålla sig till beslutade miljökvalitetsnormer. De eventuella förslag på åtgärder som vattenmyndigheten har beaktat i sina beräkningar eller åtgärdsanalyser skulle då kunna omsättas i lämpliga villkor av domstolen. Det betyder att domstolen, genom vattenmyndighetens förklarande av vattenförekomster som kraftigt modifierade samt utformningen av miljökvalitetsnormerna, indirekt förhåller sig till riktvärdet 1,5 terawattimmar och HARO-värdena.

Havs- och vattenmyndigheten har ett ansvar att fortlöpande följa genomförandet av planen och vid behov, tillsammans med Svenska kraftnät och Energimyndigheten, ta fram de förslag som behövs för att hålla planen aktuell²⁴. HARO-värdena kan fylla en funktion i myndigheternas uppföljningsansvar att se till så att största möjliga hänsyn tas till riktvärdet om 1,5 terawattimmar.

3.1 Vid förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad

Vattenmyndigheten ska förklara en ytvattenförekomst som konstgjord eller kraftigt modifierad, om den har skapats genom mänsklig verksamhet eller på grund av mänsklig verksamhet har ändrat sin fysiska karaktär på ett väsentligt sätt.

I vattenmyndigheternas arbete med förklarande av vattenförekomster som kraftigt modifierade²⁵ krävs att vattenmyndigheten gör bedömningar av vilken påverkan *de hydromorfologiska förändringar som behövs för att vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk status*, kan få på olika verksamheter som nyttjar vattnet, däribland vattenlagring för vattenkraftproduktion. Havs- och vattenmyndigheten har, med stöd av Energimyndigheten och Svenska kraftnät, väglett vattenmyndigheterna att sådana åtgärder som sammantaget medför en årlig elproduktionsförlust motsvarande 1,5 terawattimmar kan innebära en betydande negativ påverkan på kraftproduktionen, vilket är ett av kriterierna för att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad.

²⁴ 31-33 §§ förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

²⁵ 4 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen

För att ge vägledning till vattenmyndigheterna har en fördelning av det nationella riktvärdet 1,5 terawattimmar redovisats för de 22 huvudavrinningsområden som är mest betydelsefulla för reglerkraften (HARO-värde)²⁶. I dessa huvudavrinningsområden finns minst ett klass 1 vattenkraftverk²⁷. För övriga huvudavrinningsområden som saknar klass 1 vattenkraftverk och som därmed inte är lika betydelsefulla för reglerkraften anges ett samlat värde, inte ett värde per huvudavrinningsområde. Procentsatserna för de 22 HARO med ett klass 1 kraftverk ska relateras till den samlade normalårsproduktionen från vattenkraftverken inom respektive huvudavrinningsområde. För övriga avrinningsområden relaterar procentsatsen till den samlade normalårsproduktionen från vattenkraftverken för samtliga av dessa avrinningsområden.

Vid förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad behöver det genomföras bedömningar av hur de typiska miljöåtgärderna för att nå god ekologisk status påverkar reglerförmåga och elberedskap. Därefter kan bedömningen ske mot HARO-värdet.

I Sverige finns många vattendrag som är komplexa och innehåller flera vattenkraftverk, både strömkraftverk och kraftverk med regleringsmagasin. Eftersom en miljöåtgärd i ett kraftverk kan påverka andra vattenkraftverk och vattenförekomster i ett helt system ska åtgärdens påverkan på hela avrinningsområdet bedömas i samband med förklarande av vattenförekomster som kraftigt modifierade²⁸.

Om vattenmyndigheternas analys visar att åtgärder för att nå god ekologisk status i en vattenförekomst innebär att HARO-värdet överskrider i det aktuella huvudavrinningsområdet indikerar det att det kan finnas vattenförekomster som bör förklaras som kraftigt modifierade med anledning av betydande negativ påverkan på kraftproduktion. För klass 1 vattenkraftverk borde miljöåtgärder för att nå god ekologisk status vanligtvis innebära en betydande negativ påverkan på den samhällsnyttiga

²⁶ Regeringens beslut M2019/01769, 2020-06-25, Nationell plan för moderna miljövillkor, bilaga 2, tabell 1 (sid 15)

²⁷ Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet, Energimyndigheten ER 2016:11

²⁸ Vägledning för kraftigt modifierat vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, Havs- och vattenmyndigheten, 2016-06-02.

verksamheten kraftproduktion, vilket är ett av kriterierna för att kunna förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad.

Vattenmyndigheterna bör därefter göra fördjupade bedömningar på vattenförekomstnivå. HARO-värdena är inte ett riktvärde för det enskilda kraftverket och ska inte användas för detta ändamål. HARO-värden är framtagna som en hjälp till vattenmyndigheterna så att största möjliga hänsyn kan tas till det nationella riktvärdet på 1,5 terawattimmar.

Förutom påverkan på den samhällsnyttiga verksamheten kraftproduktion ska vattenmyndigheterna även bedöma om vattenförekomsten ska förklaras som kraftigt modifierad på grund av påverkan på andra samhällsnyttiga verksamheter och/eller miljön i stort, exempelvis kulturmiljö²⁹.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med en uppdatering av befintlig vägledning kring förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad^{30,31}.

3.2 Vid beslut om miljö kvalitetsnorm

Som en del i arbetet med att fastställa miljö kvalitetsnormer för vatten behöver vattenmyndigheten utvärdera vilka möjliga åtgärder som kan genomföras och vilken effekt de kan få på vattenmiljön. Åtgärdsanalysens preliminära bedömning av åtgärdernas nytta, och därmed hur sannolikt det är att kvalitetskraven kan uppnås, möjliggör för vattenmyndigheten att kunna utvärdera behovet av undantag. I samband med framtagandet av normer behöver således analyser ske av hur olika åtgärder påverkar olika verksamheter och samhällsintressen exempelvis kraftproduktion.

²⁹ 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen

³⁰ Vägledning för 4 kap. 3 § vattenförvaltnings-förordningen om kraftigt modifierade vatten, Havs- och vattenmyndigheten, rapport 2015:9

³¹ Vägledning för kraftigt modifierat vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, Havs- och vattenmyndigheten, 2016-06-02.

Vattenmyndigheten ska, under vissa förutsättningar, besluta om undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav³². Hur mindre stränga krav ska bestämmas och dokumenteras framgår i HVMFS 2019:25³³ och beskrivs ytterligare i Havs- och vattenmyndighetens vägledande material om undantag.

Ett av kriterierna som behöver vara uppfyllt för att undantag ska kunna tillämpas är att åtgärder för att nå de strängare kraven, exempelvis god ekologisk status eller god ekologisk potential, antingen är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader³⁴. Ett annat kriterium som också måste vara uppfyllt är att de samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller, inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön³⁵. För att undantag ska kunna beslutas krävs att dessa samt övriga kriterier i bestämmelsen är uppfyllda.

När vattenmyndigheten bedömer om kriterierna ovan är uppfyllda, kan HARO-värdet användas som en indikation för att bedöma exempelvis nyttan av vattenkraften, dess samhällsekonomiska behov samt orimliga kostnader³⁶.

För de vattenförekomster som är påverkade av vattenkraft ska vattenmyndigheten i samband med bedömning av undantag, analysera hur de strängare kraven, exempelvis god ekologisk status eller god ekologisk potential, påverkar nyttan vattenlagring för kraftproduktion³⁷. Denna analys bör ske samlat för ett helt avrinningsområde³⁸. Vid analysen ska hänsyn tas till påverkan på reglerförmågan i klass 1, klass 2 respektive klass 3 kraftverk samt elberedskapsförmågorna och påverkan på produktion. I analysen av påverkan på produktion är HARO-värdet en vägledning till vattenmyndigheten. Även om HARO-värdet inte överskrids, kan det således finnas andra skäl för att

³² 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen

³³ 4 kap. 7–13 §§

³⁴ 4 kap. 10 § punkt 1 vattenförvaltningsförordningen

³⁵ 4 kap. 10 § punkt 2 vattenförvaltningsförordningen

³⁶ 4 kap. 10 § punkt 1 och 2 vattenförvaltningsförordningen

³⁷ 4 kap. 10 § punkt 1 vattenförvaltningsförordningen

³⁸ Vägledning för kraftigt modifierat vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, Havs- och vattenmyndigheten, 2016-06-02.

motivera undantag, exempelvis påverkan på klass 1 kraftverkens reglerförmåga. HARO-värdet kan även överskridas utan att det innebär skäl för undantag.

Om vattenmyndigheten konstaterar att åtgärder för att nå exempelvis god ekologisk status respektive god ekologisk potential innebär att HARO-värdet överskrids³⁹, behöver analyser ske om också övriga kriterier för undantag är uppfyllda.

Arbetet med ytterligare vägledning kommer fortsätta under 2021 och de samhällsekonomiska metoderna kommer bl.a. att diskuteras i Havs- och vattenmyndighetens kommande vägledningsarbete om orimliga kostnader.

3.3 Uppföljning av planen

Av planen som beslutades av regeringen den 25 juni 2020⁴⁰ framgår att myndigheterna, i arbetet med genomförandet av planen, ska bevaka och vidta de åtgärder som behövs för att prövningarnas sammantagna negativa inverkan på nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska hållas till ett minimum och att största möjliga hänsyn tas till riktvärdet om 1,5 terawattimmar.

Planen ska ge vägledning för de myndigheter som

1. för talan eller yttrar sig i prövningarna, eller
2. arbetar med eller fattar beslut om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön⁴¹.

Havs- och vattenmyndigheten ska fortlöpande följa genomförandet av planen och vid behov se till att de förslag tas fram som behövs för att hålla planen aktuell med hänsyn till hur arbetet fortskrider⁴².

Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Svenska kraftnät ska bedriva förslagsarbetet så att det ges förutsättningar för myndigheterna att komma överens om förslagen⁴³.

³⁹ Vilket är en indikation på att det nationella riktvärdet på 1,5 terawattimmar riskerar att överskridas

⁴⁰ Regeringens beslut M2019/01769, 2020-06-25, Nationell plan för moderna miljövillkor

⁴¹ 25 § förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

⁴² 31 § förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

⁴³ 32 § förordning (1998:1388) om vattenverksamheter

I arbetet med uppföljningen av planen kan HARO-värdena användas som stöd för att följa upp hur största möjliga hänsyn tagits till riktvärdet om 1,5 terawattimmar.

4 HARO-värdenas framtagande

I det här kapitlet redovisas hur det nationella riktvärdet om 1,5 terawattimmar är fördelat per huvudavrinningsområde (HARO-värden) och en beskrivning av metodiken för beräkningarna.

4.1 Fördelningen av värden mellan HARO

4.1.1 Förstudie till nationell plan

I förstudien till planen⁴⁴ redovisades en fördelning av det nationella riktvärdet på 1,5 terawattimmar, baserat på det relativa reglerbidraget, för de 22 huvudavrinningsområden som innehåller minst ett klass 1 vattenkraftverk⁴⁵. Dessa huvudavrinningsområden är viktigast för reglerkraften. Dessutom redovisades ett värde för övriga huvudavrinningsområden som endast innehåller klass 2 och klass 3 vattenkraftverk.

4.1.2 Förslag till nationell plan

I arbetet med framtagandet av förslaget till den nationella planen skedde vissa kompletteringar av informationen gällande vattenkraftverken, jämfört med den information som fanns i samband med framtagandet av Strategin⁴⁶. I ett hundratal vattenkraftverk saknades information om effekt och produktion. I de fallen beräknades dessa värden fram utifrån fallhöjden och hydrologiska data.

Den slutgiltiga bedömning var att den fördelning, av det nationella riktvärdet på huvudavrinningsområden, som baserades på samma metod som användes för att ta fram själva

⁴⁴ Havs- och vattenmyndigheten Dnr: 496-2018

⁴⁵ Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet, Energimyndigheten ER 2016:11

⁴⁶ Strategi för åtgärder i vattenkraften, Havs- och vattenmyndigheten 2014:14

riktvärdet, var mest ändamålsenlig för att tjäna som vägledning till vattenmyndigheterna vid bedömning av betydande negativ påverkan på kraftproduktion⁴⁷.

I det förslag till plan som skickades ut på remiss presenterades två olika fördelningar av det nationella riktvärdet. Den fördelning (tabell 6) som fanns i förstudien och en ny fördelning (tabell 5) som baserades på beräkningar med samma metod som användes i Strategin⁴⁸ för framtagande av det nationella riktvärdet (se rubrik 4.2). Redovisningen av de två tabellerna togs med för att visa på att även med metoden från Strategin kan det nationella riktvärdet innehållas med hänsyn till de 22 huvudavrinningsområden som innehåller minst ett klass 1 vattenkraftverk (se rubrik 4.1.1)

Den procentuella förlusten av produktion, för respektive huvudavrinningsområde, ska relateras till berörda vattenkraftverks normalårsproduktion. För övriga huvudavrinningsområden som saknar klass 1 vattenkraftverk och som därmed inte är lika betydelsefulla för reglerkraften anges en samlad procentsats, inte ett värde per huvudavrinningsområde, som ska jämföras med normalårsproduktionen för dessa avrinningsområden.

4.2 Beskrivning av metoden

Det nationella riktvärdet togs fram i arbetet med Strategin⁴⁹ och anges som gräns för betydande negativ påverkan i Havs- och vattenmyndighetens "Vägledning för kraftigt modifierade vatten – Fastställande av kraftigt modifierade vatten i vattenförekomster med vattenkraft"⁵⁰. I vägledningen angavs att det finns ett behov av att bryta ner det nationella riktvärdet bland annat per avrinningsområde. Vidare framgick det att när vattenmyndigheterna bedömer vilka åtgärder som behövs för att uppnå god ekologisk status och vilka åtgärder som ger betydande negativ påverkan på

⁴⁷ 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen

⁴⁸ Strategi för åtgärder i vattenkraften, Havs- och vattenmyndigheten 2014:14, Regeringens beslut M2019/01769, 2020-06-25, Nationell plan för moderna miljövillkor, Bilaga 2

⁴⁹ Strategi för åtgärder i vattenkraften, Havs- och vattenmyndigheten 2014:14.

⁵⁰ Vägledning för kraftigt modifierat vatten, Fastställande av kraftigt modifierat vatten i vattenförekomster med vattenkraft, Havs- och vattenmyndigheten, 2016-06-02

vattenkraftens förmåga att tillföra elenergi, bör man samordna sig mellan vattendistriktet och ackumulera påverkan på elproduktionen i enskilda vattenkraftverk till nationell nivå.

Nedan beskrivs metoden och de antaganden som gjorts vid genomförandet av beräkningarna.

4.2.1 Underlag för beräkningar

Beräkningarna bakom riktvärdet 1,5 terawattimmar redovisas i planen⁵¹ och i Strategin⁵².

Beräkningarna utgick ifrån, vid tillfället, kända vattenkraftverk, ca 1800 stycken. För varje kraftverk sammanställdes information om

- effekt,
- produktion,
- fallhöjd samt
- dimensionerande flöden från SMHI (i de aktuella vattendragen som kraftverken befinner sig).

Effekt och produktionsvärden hämtades från flera olika källor t.ex. elcertifikatsystemet och från kraftverksägarnas egna webbsidor. Även fallhöjden hämtades från samma källor eller uppmättes med stöd av lantmäteriets höjddata.

4.2.2 Beräkning av effekt

Effekten beräknades:

$$P = \eta * g * q * h$$

Där P är effekt, η anläggningens verkningsgrad, g är gravitationskraften, q är vattenföringen samt h är fallhöjden.

⁵¹ Regeringens beslut M2019/01769, 2020-06-25, Nationell plan för moderna miljövillkor

⁵² Strategi för åtgärder i vattenkraften, Havs- och vattenmyndigheten 2014:14

4.2.3 Beräkning av produktion

För att beräkna elproduktionen integrerades effekten över årets timmar.

Verkningsgraden antogs vara 0,85.

I analysen antogs att vattenkraftverken kunde producera el ända ner till noll flöde, vilket är en överskattning, eftersom det finns ett minsta flöde för att driva turbinerna.

Det togs inte heller hänsyn till att man vid höga flöden redan i dag släpper vatten förbi turbiner eller att det finns minimitappningskrav i befintliga tillstånd.

Myndigheterna är medvetna om att detta är en förenkling av en beräkning av produktionsförluster i det enskilda vattenkraftverket och den kan både överskatta och underskatta produktionsförlusten. På nationell nivå ger dock beräkningen ett godtagbart värde.

Stickprovskontroll mot kända värden genomfördes också.

4.2.4 Beräkning av produktionsförluster

I ett nästa steg beräknades produktionsförluster för "typiska miljöåtgärder för att nå god ekologisk status", exempelvis minimitappningskrav motsvarande medellågvattenföring samt fiskvägar i alla vattenkraftverk.

Beräkningarna visade att produktionsförlusterna skulle uppgå till 16 terawattimmar om miljöåtgärder som minimitappningskrav motsvarande medellågvattenföring samt fiskvägar infördes i alla vattenkraftverk.

Beräkningarna visade att produktionsförlusterna ökar snabbare efter en ackumulerad produktionsförlust motsvarande 1,5 terawattimmar, om man utgår från vattenkraftverken rangordnade efter installerad effekt. För varje ytterligare vattenkraftverk över en ackumulerad produktionsminskning på 1,5 terawattimmar, kommer det bli proportionerligt större konsekvenser på produktionen och elsystemet. Riktvärdet kring 1,5 terawattimmar bedömdes därför motsvara en brytpunkt.

För att analysera vilka miljöåtgärder som är möjliga att åstadkomma inom riktvärdet kring 1,5 terawattimmar beräknades produktionsbortfall med olika åtgärdsalternativ för de olika vattenkraftverken. Vattenkraftverken delades in i följande kategorier:

Storskaliga vattenkraftverk⁵³ med långa, helt eller delvis, torrlagda vattendragsträckor (naturfåror) nedströms kraftverket.

I dessa uteslöts minimitappningskrav vilket också leder till att fiskväg inte är aktuellt. Övriga rimliga åtgärder som minskar påverkanstrycket kan dock genomföras.

Storskaliga vattenkraftverk som har avskurna torrfåror som är kortare än 500 m och en dammhöjd under 50 m

I dessa bedömdes det som möjligt att bygga fiskväg med ett flöde motsvarande 5 procent av medelvattenföringen.

Medelstora och småskaliga⁵⁴ vattenkraftverk

I dessa bedömdes att fiskväg och minimitappning motsvarande medellågvattenföring var möjlig.

4.3 Resultat av översynen

Inom ramen för detta regeringsuppdrag har gjorts en översyn av HARO-värdena och genomgång av metoden som användes vid framtagandet av HARO värdena.

⁵³ Storskaliga vattenkraftverk har en installerad effekt på 10 megawatt (MW) eller mer.

⁵⁴ Medelstora och småskaliga vattenkraftverk har en installerad effekt som är mindre än 10 megawatt (MW)

Det har inte framkommit några nya omständigheter som föranleder nya HARO-värden och förutsättningarna för fördelningen av HARO-värdena på respektive huvudavrinningsområde har inte heller förändrats.

Myndigheterna gör därför bedömningen att det i nuläget inte finns skäl att ändra HARO-värdena eller den fördelning av HARO-värdena som framgår av planen⁵⁵.

⁵⁵ Regeringens beslut M2019/01769, 2020-06-25, Nationell plan för moderna miljövillkor

5 Bestämmelsen i 24 kap. 10 § miljöbalken

Enligt regeringsuppdraget ska myndigheterna beskriva hur HARO-värderna förhåller sig till den bedömning som ska göras enligt 24 kap. 10 § tredje stycket punkten 1 miljöbalken. Den aktuella bestämmelsen innebär att en återkallelse av ett tillstånd, mot en verksamhetsutövares vilja, enbart kan aktualiseras om en återkallelse är nödvändig för att följa en miljö kvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Som framgår av både förarbetena till den lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2019 samt den nationella planen är huvudsyftet med de nya bestämmelserna att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Utrivning av anläggningar bör bli aktuellt endast i undantagsfall. Detta poängteras även särskilt i regeringens beslut om den nationella planen.

5.1 Bakgrund till bestämmelsen

Regeringen har i förarbetena⁵⁶ redogjort för att bestämmelsen om omprövning för moderna miljövillkor i 24 kap. 10 § miljöbalken inte innebär någon utökning av de möjligheter som redan fanns i fråga om att kunna ändra tillståndsvillkoren eller återkalla ett tillstånd. Regeringen anger att däremot innebär bestämmelsen att gränsen för när en återkallelse mot verksamhetsutövares vilja kan aktualiseras flyttas så att en återkallelse endast blir aktuell om det inte går att förena tillståndet med krav som möjliggör efterlevnad av EU-rätten. Detta är en ändring till fördel för verksamhetsutövaren, eftersom en tillståndsåterkallelse enligt de tidigare reglerna aktualiseras redan om verksamheten skulle avsevärt försvåras av de villkor som behöver ställas. Enligt regeringen innebär förslaget alltså att verksamhetsutövaren får ett större utrymme för att själv avgöra om verksamheten ska fortsätta att bedrivas.

⁵⁶ prop. 2017/18:243 sid 115-116

5.2 Vad innebär 24 kap. 10 § tredje stycket punkten 1 miljöbalken?

Den aktuella bestämmelsen innebär att domstolarna, vid en omprövning av ett befintligt tillstånd, endast kan återkalla tillståndet om en återkallelse är nödvändig för att följa exempelvis en miljökvalitetsnorm.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att det ibland sker en sammanblandning mellan vattenmyndigheternas ansvarsområde och mark- och miljödomstolarnas ansvarsområde. Vattenmyndigheterna ansvarar för att förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade och besluta om miljökvalitetsnormer (inklusive undantag i form av exempelvis mindre stränga krav). HARO-värdena ska användas av vattenmyndigheterna. Mark- och miljödomstolarna beslutar om vilka faktiska skyddsåtgärder och försiktighetsmått (dvs. moderna miljövillkor) som ska vidtas vid de olika vattenkraftverken.

När domstolarna bedömer vilka miljövillkor som krävs, ska de bland annat förhålla sig till bestämmelserna i 2 kap. 7 § andra stycket miljöbalken samt 5 kap. 4 § andra stycket miljöbalken. Dessa bestämmelser innebär att vid omprövning av ett tillstånd ska de miljövillkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en försämring av en kvalitetsfaktors status, eller äventyra möjligheten att uppnå gällande miljökvalitetsnormer. Det rör sig alltså i första hand om att föreskriva sådana miljövillkor som behövs för att verksamheten ska kunna fortsätta bedrivas utan att försämra eller äventyra en miljökvalitetsnorm.

Som huvudregel gäller vid omprövning att domstolen inte får besluta sådana bestämmelser och villkor att verksamheten avsevärt försvåras eller inte längre kan bedrivas. Med stöd av 24 kap. 10 § andra stycket miljöbalken får domstolen föreskriva sådana miljövillkor endast om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. I förarbeten⁵⁷ nämns som exempel förpliktelser som följer av art- och habitatdirektivet, det vill säga Natura 2000- och artskyddslagstiftningen. Krav som innebär att verksamheten avsevärt

⁵⁷ prop. 2017/18:243 sid. 221

försvåras får alltså ställas om det behövs för att följa exempelvis en miljökvalitetsnorm, och möjligheterna att ändra relevanta miljökvalitetsnormer har uttömts⁵⁸.

Om det, trots försiktighetsmått och krav på begränsningar (dvs. moderna miljövillkor) och ändringar av befintliga anläggningar, inte går att fortsätta bedriva verksamheten utan att äventyra en miljökvalitetsnorm, då ska domstolarna besluta om återkallelse och utrivningsåtgärder. Detta följer av 24 kap. 10 § tredje stycket punkten 1 miljöbalken.

När domstolen gör ovanstående bedömningar ska de göras mot gällande miljökvalitetsnormer (inklusive undantag). Det är då viktigt att vattenmyndigheten beaktat bland annat HARO-värdena i sitt arbete med att förklara vattenförekomster som kraftigt modifierade och i arbetet med att se över gällande miljökvalitetsnormer (inkl. undantag i form av exempelvis mindre stränga krav).

5.3 Hur förhåller sig HARO-värdena till domstolarnas bedömning enligt 24 kap. 10 § miljöbalken?

Av den nationella planen framgår att HARO-värdena utgör en vägledning till vattenmyndigheterna vid deras förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad samt vid beslut om undantag (det vill säga vid normsättning). När mark- och miljödomstolen beslutar om moderna miljövillkor, ska de förhålla sig till gällande miljökvalitetsnormer (inklusive undantag). Domstolen ska således inte tillämpa HARO-värdena.

Dock kan det i prövningen, om exempelvis gällande miljökvalitetsnormer ifrågasätts av någon part, uppstå en situation där domstolen indirekt behöver förhålla sig till HARO-värdena. Om utredningen i ett mål ger anledning att anta att en miljökvalitetsnorm inte stämmer, och det har betydelse för möjligheten att bestämma rimliga och ändamålsenliga miljövillkor *eller* avser fråga om sådant undantag som regleras i 4 kap. 11 och 12 §§ VFF, ska domstolen inhämta ett yttrande från vattenmyndigheten⁵⁹. I ett sådant yttrande ska domstolen redogöra för den bristande

⁵⁸ prop. 2017/18:243 sid. 115

⁵⁹ 22 kap 13 § miljöbalken

överensstämmelsen och de skäl som talar för att ändra miljökvalitetsnormerna. I ett sådant fall kan domstolen behöva förhålla sig till HARO-värdena och frågan om värdena tillämpats av vattenmyndigheterna vid förklarande av en vattenförekomst som kraftigt modifierad respektive beslut om undantag vid normsättningen.

Som nämnts ovan framgår av förarbetena⁶⁰ att möjligheterna att ändra relevanta miljökvalitetsnormer först måste ha uttömts innan domstolen ställer krav på miljövillkor som innebär att en verksamhet avsevärt försvåras.

När domstolen gör sin bedömning enligt 24 kap. 10 § miljöbalken har det således betydelse att vattenmyndigheterna tillämpat bestämmelserna om kraftigt modifierade vatten och undantag i form av minde stränga krav på ett korrekt sätt.

⁶⁰ prop. 2017/18:243 s 115

6 Dialogen med berörda

6.1 Dialog med berörda intressenter

Berörda intressenter framgår av bilaga B. Den 22 december 2020 informerades berörda intressenter om regeringsuppdraget och inbjöds till ett möte den 8 februari 2021 samt informerades om att eventuella synpunkter kunde lämnas fram till den 15 februari 2021.

Den 1 februari 2021 skickades ett underlag, inför mötet den 8 februari, ut till intressenterna.

Den 8 februari 2021 genomfördes mötet med intressenterna.

6.2 Inkomna synpunkter

I bilaga B finns en sammanfattning av inkomna synpunkter samt även inkomna synpunkter i dess helhet.

Bilagor

A - Regeringsuppdraget

B - Synpunkter som inkommit